

“ Мааламаттык коммуникативдик каражаттар”

Азыркы демократиялык коомдо медиа (коммуникация каражаттары) коомдук пикир жаратууда чоң роль ойнойт.

Бүгүнкү күндө медианын негизги функциясы – атуулдарга өлкөдө жана дүйнөдө болуп жаткан окуялар туурасында маалымдоо болуп саналат. Азыркы заманда сабаттуу адам үчүн окуганды, жазганды, санаганды билүү аздык кылат. Ар кандай медиа жана башка маалымат каналдары аркылуу улам барган сайын өтө чоң маалымат агымы келүүдө. Окуучуларда өзүнүн «Мендигин» туюндуруу үчүн маалыматты табууга, ой-калчоого, сын көз караш менен карап пайдаланууга жөндөмдүүлүк жетишсиз болуп жатат. Бул үчүн медиа жана маалыматтык сабаттуулук билимдери зарыл. Биздин жашоону эми маалыматтык жана коммуникациялык технологиялардан өзүнчө бөлүп кароо мүмкүн эмес.

Медиасабаттуу болуш үчүн маалыматты жана маалыматтык технологияларды пайдалана билүү жөндөмдүүлүгүнө ээ болуу керек. Жаңы маалыматтык технологиялардын астында коммуникация процесстери да, адамдардын жүрүм-турумдары да абдан өзгөрдү. Бүгүнкү күндө ар бир адам массалык маалымат каражаттарында жана социалдык тармактарда контент жаратууга катыша алат, өзүнүн жеке билдирүүлөрүн түзүп жана аны Интернетке жайгаштыра алат. Учурда Интернет же глобалдык тармак негизги маалымат булагы болууда.

Интернетти пайдалануу менен:

- ар кандай электрондук китепканаларды, маалымдамаларды (географиялык, даректик, атайын ж.б.), сөздүктөрдү пайдаланууга мүмкүнчүлүк алууга;
- билдирүүлөрдү, документтерди, текст, фото-аудио-видео материалдарды жөнөтүүгө жана кабыл алууга, бардык жаңылыктар менен кабардар болуп турууга;
- аралыктан чет тилдерин, информатика жана башка предметтерди үйрөнүүгө;
- билим берүүчү викториналарга, олимпиадаларга, сынактарга, телеконференцияларга, илимий бирикмелерге катышууга;
- жеке сайттарды түзүүгө;
- электрондук почтаны пайдаланууга;
- компьютерге керектүү маалыматты, окутуучу программаларды ж.б. жүктөөгө болот. «Интернет заманында» чоңойгон балдар маалыматтык мейкиндикте өзүлөрүн абдан жакшы сезишет, бирок мугалимдин жардамына муктаж болушат. Педагогдор окуучуларга маалыматты туура пайдаланууга үйрөнүүгө, медиа аркылуу өзүнүн инсандыгын туюндурууга жардам бере алышат.

САБАТТУУЛУК

(окуп жана жаза билүү)

КОМПЬЮТЕРДИК

САБАТТУУЛУК

(компьютерде иштей билүү)

МААЛЫМАТТЫК

САБАТТУУЛУК

(компьютердик

сабаттуулукка кошумча -

маалыматты таап, аны иштете

**билүү жөндөмдүүлүгү)
МЕДИАСАБАТТУУЛУК
(медианын ар түркүн
түрлөрүндө анализдөө, баалоо
жана билдирүү жарата билүү
жөндөмдүүлүгү)**

Медиа жана маалыматтык сабаттуулук деген эмне?

Заманбап Интернет-технологиялар бир эле убакта медиа жана маалыматтык сабаттуулукту талап кылат. Термин өз ичине кандай технологияны пайдаланганына карабай бардык коммуникациялык каражаттарды (медиа), массалык маалымат каражаттарын (пресса, радио, телевидение, кино, реклама, интернет ж.б.), маалымат берүүчүлөрдү (китепкана, архив, музей) камтыйт.

Маалыматтык сабаттуулук – бул маалыматты тандоо, түшүнүү, баалоо, пайдалануу, жаратуу, сактоо жана элестете билүү жөндөмдүүлүгү. Маалыматтык сабаттуулукту өздөштүргөн адамдар сын көз караш менен ой жүгүртө алышат, маалыматты анализдеп жана аны пайдалана алышат. Бул окуучуларга жеке, социалдык жана билим алуу максаттарына жетүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Маалыматтык сабаттуулук түшүнүгү ар түркүн билимдер менен жөндөмдүүлүктөрдүн кеңири алкагын камтыйт:

- Маалыматка болгон муктаждыкты аныктай билүү жана тааный билүү.
- Маалымат булагын аныктай билүү.
- Маалыматты табуу жана алуу.
- Маалыматты анализдеп жана сапатын баалай билүү.
- Маалыматты тартипке келтирип, чогултуп жана сактай билүү.
- Маалыматты натыйжалуу, адискөйлүк менен абийирдүү пайдалануу.
- Жаңы идеяларды жарата билүү жана тарата билүү.

Медиасабаттуулук – бул образдарды, добуштарды жана билдирүүлөрдү кабыл алуу, анализдөө жана баалоо жөндөмдүүлүгү жана ошондой эле, медиа дүйнөдө жеке максатта компетенттүүлүк менен пикир алмаша билүү жөндөмү.

Медиасабаттуулук өз ичине төмөнкү компетенцияларды камтыйт:

- Эстетикалык жана чыгармачыл: медиаконтентти түшүнүү, жаратуу жана чечмелөө жөндөмү. Бул жөндөмдү окуучулар өз алдынча медиаконтент жаратуу менен калыптандыра алышат.
- Сүйлөшө билүү жана коммуникация: медианын жардамы менен сүйлөшө билүү жана ар түрдүү медиаролдорду өзүнө чактап көрүү, маселен керектөөчү катары да, маалымат берүүчү катары да. Окуучулар буга кызматташуу процессинде жана ар кандай практикалык тапшырмаларды аткаруу учурунда үйрөнүшөт. Пикир алмашуу билимдери аларга өз көз караштарын айта билүүгө үйрөтөт.
- Сын көз менен ой жүгүртүү жана анализ: ар кандай анализдөө каражаттарынын

жардамы менен медиаформаларды жана алардын контентин түшүнүү, чечмелөө, баалоо жөндөмдүүлүгү.

- Коопсуз пайдалануу: маселелерди чече билүү жана жагымсыз жагдайлардан алыс болуу жөндөмү. Интернеттеги коопсуздук маселесин айта турган болсо, бул жерде өзүңдүн жеке жашооңду коргой билүү зарыл, зыяндуу контенттен алыс болуу жана кооптуу байланыштарды түзбөө керек.

Медиа жана маалыматтык сабаттуулук – бул медианы, массалык маалымат каражаттарын жана башка маалымат булактарын (китепкана, архив, музей) натыйжалуу пайдалана билүү жөндөмү. Ал сын көз менен ой жүгүртүү жана жарандык коомдосоциалдаштыруу жана активдүү жашоо үчүн зарыл болгон өмүр бою өз алдынча билим алуу менен байланышуу.